

APÁTIÁTÓL A CSELEKVÉSIG: A FIATALOK POLITIKÁBA VALÓ BEVONÁSÁNAK MEGKÖZELÍTÉSEI

— Vas Éva —

Bevezetés

Az ifjúság aktívabb bevonása a politikai életbe fokozatosan egyre nagyobb teret nyert magának az elmúlt évtizedben, mivel a fiatal korosztályok politikai érdeklődése egy ideje csökkenő tendenciát mutat. Wray-Lake (2019) szerint a fiatalok sok esetben később, vagy csak kisebb mértékben csatlakoznak be a politikai szerepvállalásba, illetve kisebb arányban tájékozódnak a döntéshozatali kérdésekről. Mivel a véleményük új nézőpontokat adhatna a politikai párbeszédhez, egyre több kormány tartja fontosnak a fiatalok megszólaltatását, és törekvések látszanak arra, hogy programokat dolgozzanak ki az aktív állampolgárrá nevelés érdekében. Ezek az intézkedések – amellet, hogy hozzájárulnak a fiatalok korábbi politikai szerepvállalásához – napjaink globális problémáinak megoldását is elősegíthetik az ifjúság egyedi látásmódjának becsatornázásával, amely ösztönzően hathat; felkeltheti a fiatalok érdeklődését a politikai kérdések iránt.

Napjainkban gyakran fogalmazódik meg az az állítás, hogy a fiatalok elidegenedtek a politikától, illetve hogy politikailag egyre apatikusabbá válnak. Wallace (2003) meglátásai szerint ennek egyik kiváltó oka, hogy a fiatalok egyre jobban individualizálódnak, és a hagyományos politika helyett már inkább új értékekkel és kérdésekkel foglalkoznak. Wallace (2003) egy több országban végzett kutatás eredményei alapján arról számol be, hogy a fiatalok összességében nem képviseltetik magukat erőteljesen a hagyományos politikai pártokban vagy politikai vitákban. Hammer és Charle (2002) szerint ennek a háttérben az áll, hogy a hagyományos politikában ritkán foglalkoznak a fiatalok érdekeivel, ezért ők nem szívesen csatlakoznak be a párbeszédbe, mivel nem érzik magukat érintettnek, és emiatt inkább távol maradnak a politikával kapcsolatos fórumoktól. A jelenség egyik oka az lehet, hogy a legtöbb nyugati országban az általános demográfiai változások miatt kisebb a fiatalok aránya a többi korosztályhoz képest, ezért a politikusok nem tesznek nagy erőfeszítéseket az ő szavazataik megszerzésére, mivel más korosztályi csoportok támogatása elegendő a megválasztásukhoz. A másik magyarázat a fiatalok foglalkoztatottságának csökkenése lehet – egyre magasabb körökben a munkanélküliség, illetve egyre hosszabb ideig maradnak az oktatásban –, amely együtt jár azzal, hogy csak később csatlakoznak be a politikába.

Kovacheva (1995) Európán belüli különbségekre hívja fel a figyelmet, így például szerinte Kelet-Európában a politikai részvétel egyértelmű csökkenése tapasztalható, míg Nyugat-Európában a fiatalok bevonása és a politikai részvételre való ösztönzés egyre nagyobb teret kap, melynek következtében a csökkenő tendencia megállt, vagy akár a visszajára fordult. A kelet-európai országokban a hagyományos politikai színtereken kevés a fiatalok részvevő, viszont fontos kérdések esetén mégis képesek mozgósítani őket, ami azt jelenti, hogy nem zárkoznak el teljesen a politikai kérdésektől. Bynner és munkatársai (idézi Wallace, 2003) kimutatták, hogy a fiatalok bizonyos politikai dimenziókban jobban megtalálhatók, mint amilyen az erkölcsi konzervativizmus (beleértve a szexuális etikát és a munkaetikát), valamint a környezetvédelmi kérdések területe.

Fogalmi tisztázás

Kaase (idézi Gaiser et al., 2010) szerint politikai részvétel alatt általában azokat a tevékenységeket értjük, „amelyeket a polgárok egyedül vagy másokkal együtt végeznek, és amelyeket önként vállalnak a politikai döntések befolyásolása érdekében”. Gaiser és munkatársai (2010) végigvették a fogalom történetét: az 1960-as évek elejéig a politikai részvétel még elsősorban a politikai döntéshozatali folyamatokban való közreműködésként jelent meg, és a választásokon való részvétel, valamint a politikai pártokhoz történő csatlakozást értették alatta, míg a későbbiekben már különbséget tettek a politikai részvétel hagyományos és nem hagyományos formái között is. Utóbbiak közé tartoznak a tiltakozó kampányok, tüntetések, sztrájkok, valamint petíciók indítása, aláírása. Ugyanakkor a választásokon való részvétel maradt továbbra is a politikai részvétel leggyakoribb módja a fiatalok körében. Többségük a szavazást tartja a demokratikus részvétel és a politikai befolyás gyakorlásának legfontosabb színterének, míg második helyen a petíciókhoz csatlakozás áll, majd pedig az engedélyezett tüntetéseken való részvétel következik a sorban (Gaiser et al., 2010).

Az ifjúság politikai szerepvállalásának elterjedése

Fiatalok jelenléte a politikában

Youth (2013) felhívja a figyelmet arra, hogy a fiatalok politikai szerepvállalásának középpontba állítása viszonylag új keletű jelenség, de mindenképpen időszerűnek tekinthető, főleg, mivel sok országban zajlott le demokratikus átmenet az utóbbi évtizedek során. A *World Programme of Action for Youth to the Year 2000 and Beyond*¹ (Youth, 2013) kiemeli a fiatalok döntéshozatalban való részvételének fontosságát, de nem fogalmazott meg konkrét irányelveket ennek megvalósítására.

A legtöbb országban 25 éves vagy idősebb kortól lehet bejutni a parlamentbe, és általában a politikusok körében „fiataloknak” nevezik a 35–40 év közöttieket is. Ha az Európai Parlament 2019–2024 közötti ciklusának képviselőit nézzük, látható, hogy az életkor átlagosan 45–50 éves kor között mozog. Találunk azonban példát ténylegesen az ifjúsági korozályhoz tartozó politikusokra is, így például

Dániából a legfiatalabb képviselő 21, Franciaországból 23, Spanyolországból pedig 25 éves volt. Youth (2013) szerint egyre több országban ismerik fel a fiatalok szerepét az új ötletek felvetésében, vagy éppen a konfliktusok hatékony megoldásában, ezért napirendre került az ifjúsági tervek kidolgozása, esetenként pedig új, innovatív programok, események létrehozása a fiatalok tájékoztatása érdekében.

Fiatalok bevonásának előnyei

Gaiser és munkatársainak (2010) megállapításai alapján a szervezetekben, klubokban és egyesületekben való tagság és aktív részvétel lehetőséget nyújt a fiataloknak arra, hogy megélik érdeklődési körüket, kommunikáljanak egymással, fejlesszék identitásukat és szociális kapcsolatokat építsenek ki. De a közéleti tevékenységekben való részvétel nemcsak egyéni, hanem társadalmi szinten is fontos; a modern társadalmak működésének előfeltétele lehet.

Az International IDEA (2022) 2022 novemberében rendezett online eseményén elhangzottak alapján a fiatalok részvétele hasznos a politikában, mivel lelkesedésük és innovációs készségük fontos hajtóereje lehet a változásnak, főleg olyan részvételi módszerekben, amelyek ötvözik a fiatalok szenvedélyét az idősebb politikai szereplők és döntéshozók tapasztalatával. A beszélgetésen elhangzott, hogy sok országban csökken a választásban részt vevők száma, ami gyengíti a demokrácia részvételi aspektusát. Az arány növelésének egyik módja lehet, ha az egyes országok figyelmet szentelnek a fiatalok érdemi és aktív részvételének kiépítésére, amely magában foglalja azt, hogy a fiatalok hangját valóban meghallgassák és bevonják őket a döntéshozatali folyamatba, esetleg viták formájában ismerjék meg a véleményüket.

Politikai részvétel lehetséges formái

Gaiser és munkatársai (2010) szerint a társadalmi és politikai részvételnek három csoportját különböztethetjük meg a szervezeti forma alapján, melyek megismerése segítséget nyújthat a fiatalok bevonásában különböző programok vagy felületek segítségével. Egyfelől léteznek olyan hagyományos klubok, egyesületek, szervezetek, amelyekben az érdekek egyértelműen tisztázottak, funkci-

¹ Az Egyesült Nemzetek Szervezete 1995-ös Közgyűlésen fogadta el a *World Programme of Action for Youth to the Year 2000 and Beyond* (WPAY) politikai keretet, ami gyakorlati iránymutatásokat biztosít a nemzeti fellépésekhez és a nemzetközi támogatáshoz a fiatalok helyzetének javítása érdekében a tagországok számára.

² [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2019/637976/EPRS_ATA\(2019\)637976_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2019/637976/EPRS_ATA(2019)637976_EN.pdf) (Letöltés dátuma: 2023. 04. 12.)

ók szerint strukturáltak és amelyek tagsági szervezatként tekintenek saját magukra. Ebben a formában az egyének tagsága hosszabb távú, sokszor elköteleződéssel jár együtt és az instrumentális kapcsolatok viszonylag erősek. A hagyományos szervezeti formáknak lehetnek politikai színterei (pl. politikai pártok), vagy szerveződhetnek érdekek, célok mentén is (pl. szakszervezetek vagy szakmai társulások, szövetségek), végül pedig létrejöhetnek nem politikai, vagyis magánérdek mentén is, erre jó példák a sportklubok és társadalmi/civil szerveződések. A második szerveződési forma az informális csoportokat határozza meg, melyek nem kormányzati szervezetek, és általában „új társadalmi mozgalom” (new social movement) név alatt szokták emlegetni őket. Ebbe a kategóriába tartoznak a környezetvédő csoportok, polgári kezdeményezések és önszerveződő csoportok. Ezek a csoportosulások a bevett politika keretein kívül szerveződnek, de a legtöbb esetben kapcsolódnak politikai vagy közéleti témákhoz. Ez a típus nem szigorúan szervezett – mint a hagyományos szervezeti formák – és általában nem rendelkezik olyan hosszú múlttal, mint az első csoport. A harmadik a szituáció-specifikus forma, amely a részvételi aktivitási tevékenységeket foglalja magában. A részvétel ezen formája olyan politikai tevékenységekre összpontosít, amelyek ideiglenesen vagy szituációspecifikusan szolgálnak politikai célokat, mint például a petíciók vagy a tüntetések.

Obradovic és Masten (2007) megállapították, hogy serdülőkortól a fiatal felnőttkorig folyamatosan változik az ifjúság politikai szerepvállalásának módja, annak függvényében, hogy a fiatalok egyre több képességre, rendszerismeretre és egyéb kompetenciára tesznek szert. Az olyan közösségi kötődések, mint az iskolák vagy a közösségi szervezetek (vallási vagy kulturális intézmények) lehetőséget kínálnak a fiataloknak arra, hogy egy közösséghez tartozzanak és képesek legyenek kialakítani egy csoporton belüli tagságot, ez a tapasztalat pedig elősegítheti a fiatalok eredményesebb bekapcsolódását a későbbi életük során megjelenő politikai folyamatokba. Ezek a közösségek azzal segítik elő a politikába való belépést, hogy társadalmi tőkét nyújtanak a fiataloknak, ezáltal könnyebben tudnak bekapcsolódni a politikai szerveződésekbe, hiszen ennek következtében rendelkezni fognak olyan ismerősi körrel és tagsági tapasztalattal, ami hatékonyan segíti a politikai bevonódásukat. Serdülőkorban ilyen közösségi kötődés van a kortársak között, ami sok esetben a tanórán kívüli tevékenységek keretén belül is

érvényesül. Longitudinális vizsgálatok bizonyítják, hogy a fiatalok művészeti tevékenységekben vagy klubokban való részvétele optimálisabb társas kapcsolatokkal függ össze, amely aktívabb politikai szerepvállalást jósol számukra a jövőben.

Ezzel szemben Wray-Lake (2019) szerint a politikai elkötelezettséget támogató társadalmi tőke formái kultúraspecifikusak lehetnek, így nem beszélhetünk általános érvényű tényezőkről. Az egyes országok történetében megjelent vagy megjelenő kirekesztő és befogadó attitűd alakulása határozza meg egy csoport polgári kultúráját. Így például a személyközi és intézményi diszkrimináció vagy a marginalizációval kapcsolatos tapasztalatok demotiválhatják a választási elkötelezettséget és csökkenthetik a fiatalok hitét a társadalom és a kormány igazságosságában (Wray-Lake, 2019). Ezért fontos a fiatalok politikai aktivitásának vizsgálata során minden ország esetében figyelembe venni a politikatörténeti eseményeket is, és ennek függvényében megfogalmazni a jövőbeli irányelveket az ifjúság hatékonyabb bevonása érdekében.

Wray-Lake (2019) szerint jelentős befolyásoló tényező még az osztályteremben, kortársakkal, valamint a családtagokkal folytatott beszélgetés, amelyek akár egymástól függetlenül is elősegítik a politikai elkötelezettséget, ami azt mutatja, hogy az ilyen jellegű párbeszédnek kontextusokon átívelő jelentőséggel bírnak a fiatalok életében. Egyetértés van abban, hogy a politikai viták elősegítik a politikai elkötelezettség kialakulását a serdülőknél, ennek ellenére napjainkban még mindig sok országban nincsenek ilyen jellegű programok lehetővé tévő platformok, sem az iskolákban, sem más közösségi színtereken. Ennek oka, hogy főleg a kelet-európai társadalmakban a tanárok nem szívesen beszélnek osztálytermi kereteken belül politikai kérdésekről, illetve sok családban is tabunak számít a fiatalok politikai nevelése.

A politikai bevonódást nehezítő tényezők

A politikai rendszerek reprezentativitásának fontos eleme, hogy a társadalom minden részét bevonják a politikai folyamatokba, így, ha a fiatalok jelentős részének nincs befolyása vagy beleszólása a csoport életét érintő kérdésekbe, akkor ez a reprezentativitás sérül. Emiatt hosszú távon fontos, hogy a fiatalok részt vegyenek és beleszólhassanak a mai és a jövőbeli politika alakításába. Az aktív politikai részvétel alapvető politikai és demokratikus

jog, amely elengedhetetlen a stabil és békés társadalom építéséhez. Ahhoz, hogy a fiatalok megfelelő képviselete biztosított legyen a politikai színtéren, ismerniük kell jogaikat, ehhez pedig elengedhetetlen, hogy az országok vezető döntéshozóitól széles körű tájékoztatást kapjanak. Ezen jogok és kötelezettségek ismeretében lesznek csak képesek a fiatalok érdemi módon részt venni a döntéshozatalban, ezért szükségszerű már korán elkezdni a politikai életbe való bevezetést, amely végbemehet az oktatási rendszer keretein belül, vagy akár az önkéntes programokban való részvétel növelésével (The Electoral Knowledge Network, 2023).

Az Electoral Knowledge Network (2023) meghatározása alapján, nehezíti az ifjúság bevonódását, hogy a fiatalok hamar elveszíthetik érdeklődésüket a politikai folyamatba való bekapcsolódás iránt, ha ezek intézményesített részvételének akadályai vannak. Ezt a jelenséget erősítheti, ha a fiatalok úgy érzik, hogy a politikai döntéshozók nem veszik komolyan a véleményüket, vagy egyáltalán meg sem hallgatják őket. Ez a másik oldalról azt választ válthatja ki, hogy a politikusok is elveszítik az érdeklődésüket a fiatalok véleményének figyelembevétele iránt, mivel úgy látják, hogy nem tudják megnyerni a szavazataikat, ennek következtében pedig már nem ők lesznek az elsődleges célcsoport, amikor politikai programokat terveznek.

Ez a folyamat, amelyet mind a fiatalok, mind a politikai döntéshozók tapasztalnak, ahhoz vezet, hogy a fiatalok egyre jobban kirekesztődnek a döntéshozatalból, illetve a számukra is kulcsfontosságú társadalmi-gazdasági és politikai kérdésekről szóló vitákból (The Electoral Knowledge Network, 2023).

Wray-Lake (2019) rámutatott, hogy a demokratikus országokban a fiatalok a bevándorlókkal, etnikumokkal vagy szexuális kisebbségekkel szembeni ellenséges politikai légkör miatt idegenednek el a politikai részvételtől, mert számukra az már nem komfortos. Ugyanakkor a fiatalok támogatóbázist jelentenek a politikai és társadalmi változásokkal kapcsolatos erőfeszítések esetében; nemcsak a szavazások során „hallatják a hangjukat”, hanem részt vesznek a jelöltekkel kapcsolatos interakcióban, követik a politikai híreket és állást foglalnak a politikai, környezeti kérdésekben is. A politikai elkötelezettség magában foglalja az olyan megnyilvánulásokat is, mint a politikai meggyőződés, attitűdök, érdeklődés, hatékonyság és tudás.

Schlozman (2012) szerint a fiatalok bevonását nehezíti, hogy a politikai részvételi lehetőségek megoszlása közel sem egyenlő; a társadalmi-gazdasági szempontból előnyös helyzetű egyének nagyobb valószínűséggel szavaznak,

vagy lépnek kapcsolatba a képviselőkkel, illetve mutatnak politikai érdeklődést és rendelkeznek ezirányú ismeretekkel, mint a kevésbé tehető társaik. Kahne és Middaugh (2008) amerikai fiatalok körében vizsgálták a politikai egyenlőtlenségeket, amely szerintük már egészen fiatal korban tetten érhető és alapvetően az esélykülönbségek-ből fakad: vagyis, hogy a képzetebb szülőkkel rendelkező, fehér bőrű és magasabb iskolai végzettséggel rendelkező fiatalok több állampolgári tanulási lehetőséggel rendelkeznek, mint más kortársaik. Wray-Lake (2019) kiegészíti ezt a megállapítást azzal, hogy bár számos lehetőség áll rendelkezésre a politikai szerepvállalás gyakorlására, ennek ellenére mégis rengeteg fiatal hátrányos helyzetből kezdi meg a politikai részvételét.

Weiss (2020) felhívta a figyelmet arra, hogy a politikai részvétel nem jelent prioritást, amikor az egyén életében sürgetőbb, személyes gondok állnak fenn, ami különösen igaz a fiatalok esetében. Mivel az embereknek véges mennyiségű idejük van, ezért a politikával való foglalkozás költségesebb azoknak, akik még nem rendezték be az életüket, ami elsősorban a serdülőkre és fiatal felnőttekre igaz. Weiss több kutatás eredményeit is idézi, melyek szerint, az életkor előrehaladtával – ahogy egyre több tapasztalatot szereznek a fiatalok a választási és politikai folyamatokkal kapcsolatban – aktívabb politikai érdeklődés alakulhat ki körükben. Ilyen hajlamosító tényezők a letelepedés, házasság, végzettség megszerzése vagy a munkába állás.

A fentebb sorra vett okok miatt Weiss (2020) negatív jövőképet jósol a generációs hatások elmélete szerint, amely azon a feltételezésen alapul, hogy a serdülőkori szocializáció jelentős hatást gyakorol a politikai szocializációra. Vagyis ennek alapján a mai fiatalok kevésbé aktívak, ezért a későbbi politikai jelenlétük szintje nem fogja elérni a jelenlegi idősebb korosztályok politikai részvételi arányát. Ezt az elméletet arra is visszavezetik, hogy a mai fiatalok nehezebben érik el a felnőttkor mérföldköveit, ezzel párhuzamosan pedig a politikai részvételük is késleltetett lesz, ami csökkentheti annak az esélyét, hogy aktívan jelen legyenek a politikai párbeszédben. Összességében a generációs hatások elmélete a jövőbeli felnőttek passzívabb politikai részvételét vetíti előre.

Fiatalok bevonásának lehetőségei

A felmerülő nehézségek és a fiatalok alacsony politikai jelenléte miatt 2022. november 15-én online konferencia zajlott a International IDEA és az Európai Bizottság együttműködésének keretében, *A fiatalok szerepének előmozdítása a politikai és demokratikus terekben* címmel. A találkozón a részt vevő kormányok által az S4D-n³ tett, ifjúsággal kapcsolatos kötelezettségvállalásokat vizsgálták. A szervezők lehetőséget kínáltak az európai uniós és uniós kívüli kormányok, civil társadalmi szervezetek és más érdekelttek számára a részvételre, melynek keretében a fiatalok politikai szerepvállalásáról és jövőbeli megoldásokról esett szó.

A konferencia során megfogalmazódott, hogy fontos a fiatalok demokráciában való részvételének régi és új módszereinek együttes erősítése. A régi módszerek közé sorolták a fiatalok választási részvételre való hajlandóságát, így például ösztönzésként Braziliában 16 évre csökkentették a választójogi korhatárt, hogy a fiatalok hamarabb hallathassák a hangjukat. Ilyen megoldási ötlet volt továbbá az is, hogy Ghánában a politikai pártokat megnyitották a fiatalok előtt is, ami azt jelenti, hogy már a választójogi korhatár betöltése előtt is csatlakozhatnak, és megismerkedhetnek a politikai folyamatokkal, ami hosszabb távon az aktív bevonódás lehetőségét vetíti előre. Az új módszerek közé pedig elsősorban az online eszközök használata tartozik, amelyek segítenek nagyobb beleszólást biztosítani a fiataloknak a politikába. Így a közösségi média jobban felkeltheti a fiatalok figyelmét a politikai kommunikációra, hiszen az itt jelen lévő információkkal gyakrabban találkoznak, mint a hagyományos kommunikációs eszközök által közvetített üzenetekkel. A fiatalok politikai szerepvállalásához a meglévő szereplőkre is szükség van, hogy megnyissák az ajtókat a fiatalok előtt és aktívan segítsék őket. Ide sorolhatók a politikai pártok vezetői, a szülők, akik képesek arra, hogy a fiatalokat iránymutatással lássák el a politika területén. Ezen tényezők összessége szerepet játszik a fiatalok döntésében, hogy végül aktív politikai aktorokká válásában, ezért mindenképpen megfontolandó a fenti módszerek együttes használata a kormányzati vezetők számára (International IDEA, 2022).

³ S4D (Summit for Democracy) egy virtuális demokrácia-csúcstalálkozó, amelyet 2021 decemberében rendeztek meg először. A találkozó célja a „külföldi autokráciák elleni küzdelem”, valamint a demokráciák megújítása.

A fiatalok bevonásának lehetőségei között a közösségi média és az online felületek használata is fontos szerephez jut, azonban ez olyan kockázatokkal is együtt jár, mint például a nem hiteles információkból eredő félretájékoztatás, ami bizonytalanságot kelthet a tájékozódni vágyó ifjúság körében, ezért fontos a kommunikációs felületek átláthatóságának biztosítása és félretájékoztatások elleni intézkedések bevezetése (International IDEA, 2022).

Xenos és munkatársai (2014) még hozzátesszik, hogy napjainkban a közösségi médiaoldalak felületet biztosítanak a politikai kérdések megvitatására, a politikai információk fogyasztására és cseréjére, valamint jelöltek és ügyek támogatására. Az offline politikai jelenlétet hatékonyan növelheti az online politikai vitákban való részvétel, ezért egyre több országban használják a közösségi médiát a politikai párbeszédre is.

Korábban említettük, hogy kultúránként eltérő megközelítésekkel találkozhatunk a politika gyakorlásának tekintetében. Mivel az Egyesült Államokban komoly hagyománya van az állampolgári ismeretek oktatásának, érdemes erről szót ejteni mint a fiatalok bevonásának egy lehetséges módjáról. Wray-Lake (2019) az állampolgári ismereteket oktató tantárgyakat vizsgálta amerikai min-tán, és eredményként igen vegyes képet kapott. Mivel a legtöbb esetben az órákon tanultakhoz nem párosul-tak tantermen kívüli tevékenységek, ezek hatékonysága nem mutatkozott meg egyértelműen a fiatalok politikai részvételében. Az ifjúság megszólításának egyik nem hagyományos oktatási formája az action civics, amely-nek lényege, hogy a fiatalok a politikai szerepvállalás iránti elkötelezettséget a politikai folyamatokban való közvetlen részvétel során tanulják meg és gyakorolják be, azaz a módszer kifejezetten arra összpontosít, hogy a fiatalokat bevonja a politikai életbe. Ezek a folyamatok tipikusan iskolai keretek között zajlanak, és a fiatalok általában egy őket érdeklő probléma azonosítását és kutatását végzik el, így a tanulás során nem csak megértik a politikai gyakorlatot, de részesévé is válnak.

A fiatalok bevonására egyik politikai eszköze a korai vá-lasztási előjegyzés bevezetése, amelyre már van példa az

Egyesült Államokban, ugyanis ott több államban is már 16 évesen regisztrálhatnak a fiatalok.⁴ Emellett néhány ország, köztük Ausztria, Brazília és Norvégia lehetővé tette, hogy néhány, vagy az összes választáson 16 éves kortól részt vehessenek a fiatalok. A legnagyobb ha-tás várhatóan akkor jelentkezik, ha a választói korhatár csökkentését és a fiatalok választásra való felkészítését célzó állampolgári nevelést együttesen alkalmazzák (Wray-Lake, 2019).

Az ifjúság bevonása a politikába – példa egy nemzetközi jógyakorlatra

Youth (2013) nemzetközi jógyakorlatként az ifjúság bevo-nására az UNDP 2011-es pályázati felhívását veszi alapúé, amelynek keretében az ifjúsággal kapcsolatos innovatív ötleteket támogattak. Ennek keretében az ENSZ Fej-lesztési Programja létrehozta *Cselekvő Ifjúság* néven a fiatalokat célzó politikai párbeszédet elősegítő pályázatot. Ennek célja a fiatalok hatékony vezetőkké képzése, az igazságszolgáltatáshoz és demokratikus kormányzáshoz való szélesebb hozzáférés biztosítása, illetve a politikai szerepvállalásról szóló informatív tájékoztatás elérhe-tővé tétele volt. A programon belül végül harminchét pályázatot fogadtak el, ebből kilencet Afrikában, nyolcat az arab államokban, ötöt Ázsiában és a Csendes-óceáni térségben, nyolcat Közép- és Kelet-Európában, további hetet pedig Latin-Amerikában és a Karibi-térségben.

Youth (2013) cikkében kiemeli, hogy a pályázatot elnyerő országoknál jellemző volt a fiatalok távol maradása a politikától, éppen emiatt számos ország vezetett be a fiatalok politikai részvételét vagy tájékoztatását elősegítő programokat. Bangladesben például Nemzeti Ifjúsági Parlamentet hoztak létre, melynek keretében a fiata-loknak lehetősége nyílt hozzájárulni a nemzeti politika alakításához és közvetlen párbeszéd bontakozhatott ki a parlamenti képviselőkkel. Moldovában közvetlenül a fiatalok azon – kiszolgáltatottabb – csoportjait célozták meg, akik eleve nehezebben vonódnak be a közéleti fo-lyamatokba. A programban hátrányos helyzetű fiatalok stratégiai érdekérvényesítő készséget sajátíthatnak el, amelyet a legfontosabb politikai jelenléttel kapcsolatos problémák esetén tudnak majd alkalmazni.

⁴ Az előzetes regisztráció (preregistration) egy olyan eljárás, amely lehetővé teszi a 18 évnél fiatalabb személyek számára a választási regisztrációt, akik így jogosultak lesznek szavazni, amikor elérik a 18. életévüket. Bizonyos államokban a fiatalok már 17 éves korukban részt vehetnek az előválasztáson, ha az általános választások előtt betöltik a 18. életévüket. <https://www.ncsl.org/elections-and-campaigns/preregistration-for-young-voters> (Letöltés dátuma: 2023. 03. 29.)

Továbbá volt olyan kezdeményezés is, amiben multimédiás eszközök segítségével szerettek volna elérni fiatalokat. Kambodzsában televíziós és rádiós adássorozatot készítettek oktatási céllal, amelyben a fiatalok állampolgári jogairól és kötelezettségeiről mutattak be tartalmakat szórakoztató módon, ezzel próbálták lerombolni azokat a sztereotípiákat, miszerint a fiataloknak tartózkodniuk kell a politikától. Ezekből a példákban is látszik, hogy milyen sokféle módon lehet felhívni az ifjúság figyelmét a politikában való aktívabb részvételre, vagy érdeklődést keltetni a politikai témák, viták iránt.

Az Európai Parlament jelentése⁵ alapján különböző jó gyakorlatokat láthatunk az európai országok esetében is. Olaszországban például az önkormányzat a fiatalokra bízta az ifjúságpolitika alakítását, melyhez létrehozták az Ifjúsági Tanácsadó Testületet (Consulta Giovanile), melynek révén eljuthat a döntéshozókhoz a fiatalok véleménye, ezáltal akár befolyásolhatják is a politikai döntéseket. Svédországban megszervezésre került a Blue Hill Ifjúsági Központ (The Blue Hill Youth Center), ahol több mint 250 különböző háttérű fiatal találkozhat egymással, hogy kortárs tanulási program keretében sajátíthassák el a közösségi tagságot és bővíthessék érdeklődési körüket politikai kérdésekkel. A központ mindezt nem formális politikai keretek között teszi, hanem a fiatalok számára zenés, táncos és sportrendezvényeket szerveznek, ami segít megélni a résztvevőknek a közösséghez tartozás élményét. Ezek a kezdeményezések kifejezetten jók arra, hogy a fiatalok fontosnak érezzék a véleményüket és a szerepüket a politikai párbeszédekben, képesek legyenek kifejezni a gondolataikat és bekapcsolódhassanak az aktív politikai részvételbe is.

Az Európai Parlament 2012-ben kiadott EU *Youth Report*⁶ című dokumentumában további jó gyakorlatokat ismeret. Bulgáriában a „Youth in Action Programme” keretén belül 2010 októberében egy országos ifjúsági találkozót tartottak, amelynek során fiatalok mutathatták be helyi szintű tapasztalataikat és javaslatokat fogalmazhattak meg korosztályuk közéleti szerepvállalásának növelé-

sére vonatkozóan. Megvitattak továbbá a döntéshozókkal olyan fiatalokat érintő problémaköröket, mint a karrierépítés és munkaerőpiacon való elhelyezkedés nehézségei, ami így a politikai szereplők figyelmébe került. A program sikerességét mutatta, hogy hatékony párbeszéd tudott kibontakozni a fiatalok és a politikai döntéshozók között.

Összefoglaló

Napjainkban már számos országban láthatók törekvések a fiatalok korai politikai részvételre nevelésében, illetve egyre több szervezet foglalkozik a középiskolások tájékoztatásával, állampolgári jogaik és kötelezettségeik ismertetésével (Wray-Lake, 2019). Az egyik ilyen célt szolgáló honlap az European Youth Forum . A mögötte álló szervezetet 1996-ban hoztak létre nemzetközi ifjúsági tanácsok és nem kormányzati ifjúsági szervezetek, fő célja, hogy a fiatalok ugyanolyan mértékben legyenek képesek alakítani a politikát, mint ahogy az idősebb korosztály tagjai. A European Youth Forum⁷ napi működését tekintve a fiatalok álláspontját és véleményét képviseli a politika területén, valamint az ifjúságpolitika szélesebb körű alkalmazását népszerűsíti különböző intézményi szereplők előtt. Emellett lehetőséget biztosít a politikai párbeszédre, hogy a fiatalok megvitassák a legégetőbb globális problémákat, és akár megoldási javaslatokat dolgozzanak ki ezekkel kapcsolatban. Egyre több ország ismeri fel, hogy a fiatalok innovatív lehetőségeket fogalmaznak meg aktuális politikai kérdésekben, ezért időszerű a politikai bevonásuk ösztönzése.

Bár számos európai országban vannak jelen az ifjúságot a közéletbe bevonni kívánó programok, stratégiák, Magyarország esetében nem található ezirányú konkrét projekt vagy megszervezett esemény. A terület szakirodalmának tekintetében is megállapítható, hogy a magyar fiatalok politikai részvételéről csak elvétve találhatók vizsgálatok, ugyanakkor a téma jelentőségének fokozatos növekedése miatt kívánatos lenne hazánkban is több kutatást végezni.

⁵ https://ec.europa.eu/assets/eac/youth/policy/youth_strategy/documents/youth-participation-brochure_en.pdf (Letöltés dátuma: 2023. 03. 31.)

⁶ https://ec.europa.eu/assets/eac/youth/library/reports/eu-youth-report-2012_en.pdf (Letöltés dátuma: 2023. 03. 31.)

⁷ <https://www.youthforum.org/> (Letöltés dátuma: 2023. 03. 23.)

Irodalom

European Youth Forum (2023). Letöltés dátuma: 2023. 03. 23., forrás: <https://www.youthforum.org/about>

EU Youth Report (2012). Luxemburg: Publications Office of the European Union. Letöltés dátuma: 2023. 03. 31., forrás: https://ec.europa.eu/assets/eac/youth/library/reports/eu-youth-report-2012_en.pdf

Gaiser, W., De Rijke, J. & Spannring, R. (2010). Youth and Political Participation – Empirical Results for Germany within a European Context. *Young*, 18(4), 427–450. Letöltés dátuma: 2023. 03. 09., forrás: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/110330881001800404>

Good Practice in Youth Field (2008). Letöltés dátuma: 2023. 03. 31. forrás: https://ec.europa.eu/assets/eac/youth/policy/youth_strategy/documents/youth-participation-brochure_en.pdf

Hammer, T. & Charle, J. (2002). *Welfare and Citizenship Among Unemployed Youth in Europe*. Oslo: NOVA – Norwegian Social Research. Letöltés dátuma: 2023. 03. 20. forrás:

International IDEA (2022. 12. 05.). *Promoting the Role of Youth in Political and Democratic Spaces*. Letöltés dátuma: 2023. 03. 10., forrás: <https://www.idea.int/news-media/news/promoting-role-youth-political-and-democratic-spaces>

Kaase, M. (2002) 'Politische Beteiligung' (Political Involvement), in Martin Greiffenhagen and Sylvia Greiffenhagen (eds) *Handwörterbuch zur politischen Kultur der Bundesrepublik Deutschland (Manual of Political Culture in the Federal Republic of Germany)*, (pp. 349–63). Wiesbaden: Westdeutscher Verlag.

Kahne, J. & Middaugh, E. (2008). *Democracy for Some: The Civic Opportunity Gap in High School*. [Circle Working Paper 59] Medford: Center for Information and Research on Civic Learning and Engagement (CIRCLE).

Kovacheva, S. (1995). Student Political Culture in Transition: The Case of Bulgaria. In CYRCE – Circle for Youth Research Co-operation in Europe (szerk.), *The Puzzle of Integration. European Yearbook on Youth Policy and Research*, 1 (pp. 105–124). Berlin: Walter de Gruyter.

Members of the European Parliament, 2019–2024 [munkaanyag az Európai Parlament számára]. Letöltés dátuma: 2023. 04. 12., forrás: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2019/637976/EPRS_ATA\(2019\)637976_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2019/637976/EPRS_ATA(2019)637976_EN.pdf)

National Conference of State Legislatures (2023). *Preregistration for Young Voters*. Letöltés dátuma: 2023. 04. 12., forrás: <https://www.ncsl.org/elections-and-campaigns/preregistration-for-young-voters>

Obradovic & Masten (2007). Developmental antecedents of young adult civic engagement. *Applied Developmental Science*, 11, 2–19.
Schlozman, K. L., Verba, S. & Brady, H. E. (2012). *The Unheavenly Chorus: Unequal Political Voice and the Broken Promise of American Democracy*. Princeton: Princeton University Press.

The Electoral Knowledge Network (2023). The Importance of Youth Participation in Formal Political Processes. Letöltés dátuma: 2023. 03. 10., forrás: <https://aceproject.org/ace-en/topics/yt/yt10/yt210/the-importance-of-youth-participation-in-formal>

Wallace, C. (2003). Introduction: Youth and Politics. *Journal of Youth Studies*, 6 (3), 243–246. Letöltés dátuma: 2023. 03. 09., forrás: <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/1367626032000138237?needAccess=true&>

Weiss, J. (2020). What is Youth Political Participation? Literature Review on Youth Political Participation and Political Attitudes. *Frontiers in Political Science*, 2(1), 1–13. Letöltés dátuma: 2023. 03. 17., forrás: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpos.2020.00001/full>

Wray-Lake, L. (2019). How Do Young People Become Politically Engaged? *Child Development Perspectives*, 13(2), 127–132. Letöltés dátuma: 2023. 03. 10., forrás: https://srcd.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/cdep.12324?saml_referrer

Xenos, M., Vromen, A. & Loader, B. D. (2014). The Great Equalizer? Patterns of Social Media Use and Youth Political Engagement in Three Advanced Democracies. *Information, Communication & Society*, 17, 151–167. Letöltés dátuma: 2023. 03. 17., forrás: <https://doi.org/10.1080/1369118X.2013.871318>

Youth, G. (2013). Youth Political Participation And Decision-Making. *United Nations Youth*, 11(15), 1–8. Letöltés dátuma: 2023. 03. 11., forrás: <https://www.un.org/esa/socdev/documents/youth/fact-sheets/youth-political-participation.pdf>

